

- Дасягненьне дамоўленасьцяў наконт цаны на газ у 2009 г.
- Рэзкае запавольненьне тэмпаў росту ў прамысловасьці.
- Новыя вонкавыя пазыкі й лібэралізацыя бізнэс-асяродку.
- Зьніжэньне экспарту ў Расею.
- Правядзеньне аднамомантавай дэвальвацыю рубля.

№1 (76)
Студзень 2008 г.

Палітыка: дасягненьне дамоўленасьці наконт цаны на газ

У сьнежні адбылася сустрэча прэзыдэнтаў Беларусі й Расеі, на якой абмяркоўвалася цана на газ для Беларусі ў 2009 г., а таксама супраца ў іншых сфэрах. Бакі ўзгаднілі цану на газ у 2009 г., пра якую, аднак, не паведамілі афіцыйна. У адпаведнасьці з заявай А. Лукашэнкі, цана будзе падаць цягам году, што, на ягоную думку, забяспечыць «прыёмальны» для Беларусі ровень сярэднегадавой цаны. Паколькі ў перамовах беларускі бок настойваў на цане USD 140 за 1 тыс. м³, то можна меркаваць, што ўзгоднены механізм цэнаўтварэньня ў 2009 годзе забяспечыць прыкладна такі ровень цаны. Апроч таго, А. Лукашэнка абвесьціў, што ў абмен на прэфэрэнцыі ў цане газу, бакі дамовіліся пра пераход на разьлікі за энэрганосьбіты ў расейскіх рублях, а таксама пра хуткае падпісаньне пагадненьня наконт стварэньня адзінай сыстэмы супрацьпаветранай абароны.

У сьнежні-студзені захавалася тэндэнцыя паляпшэньня ўзаемаадносінаў Беларусі ды ЭЗ. Напрыканцы сьнежня ў Беларусь з працоўным візітам прыехаў міністар замежных справаў Літвы В. Ушацкас. На сустрэчы з кіраўніком МУС Беларусі С. Мартынавым яны абмяркоўвалі пытаньні двухбаковае супрацы, а таксама магчымы ўдзел Беларусі ў праграме ЭЗ «Усходняе партнэрства». Такім чынам, ва ўмовах фінансавага крызісу беларускія ўлады здолелі дасягнуць прамежкавых палітычных мэтай у стасунках і з Расеяй, і з ЭЗ, што можа зьменшыць негатыўны ўплыў вонкавай кан'юнктуры на Беларусь.

Рэальны сэктар: у лістападзе вытворчасць у асноўных галінах прамысловасьці вырасла на 2.2% г/г

Рост ВУП у лістападзе нечакана паскорыўся: за студзень-лістапад 2008 году рэальны ВУП вырас на 10.8% г/г (10.7% г/г за студзень-кастрычнік). Паскарэньне росту ВУП адбылося на фоне запавольненьня росту ў прамысловасьці й цалкам тлумачылася хуткім ростам вытворчасці ў сельскай гаспадарцы, дзе тэмпы вырасьлі з 8.1% г/г у студзені-кастрычніку ад 8.9% г/г у студзені-лістападзе.

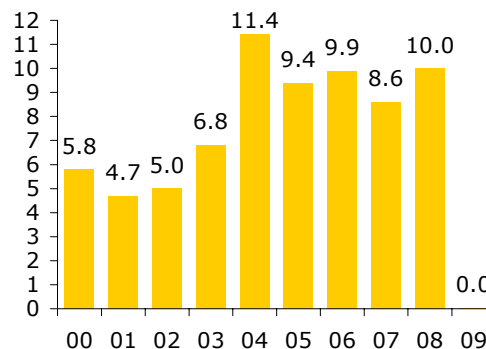
У прамысловасьці ў лістападзе вытворчасць вырасла толькі на 4.1% г/г, пры гэтым увесь прырост быў забяспечаны за кошт павелічэньня запасаў гатовай прадукцыі (калі б запасы не зьмяніліся, вытворчасць упала б у лістападзе на 3.2% г/г). Да таго ж у дзевяці асноўных галінах прамысловасьці вытворчасць вырасла адно на 2.2% г/г. Гэта значыць, што «іншыя галіны», удзельная вага якіх у структуры прамысловай вытворчасці ня большая як 13%, вырасьлі ў лістападзе на 16.1% г/г. Такім чынам, тэндэнцыі лістапада сьведчаць пра рост уплыву эканамічнага крызісу на беларускую вытворчасць, што, верагодна, не ў належнай ступені адлюстраванае ў нацыянальнай статыстыцы.

Структурныя тэндэнцыі: прыцягненьне вонкавых пазыкаў і лібэралізацыя бізнэс-асяродку

Вонкавыя пазыкі. Напрыканцы сьнежня стала вядома пра дасягнутыя паміж МВФ і Беларуссю дамоўленасьці на

Насельніцтва: 9.69 млн чалавек
Прамысловасьць / ВУП: 26.7%
Сельская гаспадарка / ВУП: 7.4%
Інвестыцыі / ВУП: 26.3%
Экспарт: Расія 37%, ЭЗ 44%
Імпарт: Расія 60%, ЭЗ 22%

Дынаміка рэальнага ВУП

Крыніца: НСКБ. Прагноз на 2009 г. – Дасьледчы цэнтр ІПМ.

Дасьледчы цэнтр ІПМ

Нямецкая эканамічная група
ў Беларусі

220088 г. Мінск, вул. Захарова, 50Б
Тэл./факс +375 (17) 210 0105
Электронная пошта bmer@research.by
Вэб-сайт <http://research.by/>

Пераклад на беларускую мову
ажыццяўляецца пры падтрымцы часопіса
"Новая Эўропа", <http://n-europe.eu/>

© Дасьледчы цэнтр ІПМ, 2009

конт вылучэння Беларусі крэдыту ў межах механізму stand-by у памеры USD 2.46 млрд. Апроч гэтага, у студзені з'явілася інфармацыя пра вэнэсуэльскі крэдыт для Беларусі памерам USD 500 млн. У студзені Выканаўчая Рада МВФ пацьвердзіла рашэнне пра выданне крэдыту, а першы транш памерам каля USD 800 быў пералічаны на рахунак ураду. У адпаведнасці з падпісаным мэмарандумам, Беларусь узяла на сябе забавязанні ўвесьці новы рэжым абменнага курсу, абмежаваць бюджэтныя выдаткі (у тым ліку абмежаваць рост заробкаў у бюджэтным сектары й на дзяржаўных прадпрыемствах у 2009 г.), а таксама правесці структурную лібэралізацыю цэнавога рэгулявання. У снежні адным з захадаў такой скіраванасці было прыпыненне праверак дзейнасці фірмаў да зьяўлення адмысловага нарматыўнага акту, які вызначаў адзіны парадак такіх праверак. Пазней таксама быў выдадзены дэкрэт, які ўсталёўваў заяўны прынцып рэгістрацыі гаспадарчых суб'ектаў. Затым урад зацвердзіў комплексны плян лібэралізацыі эканомікі ў 2009 г. Такім чынам, праблемы беларускай эканомікі, якія абвастрыліся ў сытуацыі сусветнага крызісу (напрыклад, рост гандлёвага дэфіцыту) абумовілі неабходнасць вонкавых пазыкаў ды істотныя змены ў мэтадах эканамічнай ды інстытуцыянальнай палітыкі Беларусі.

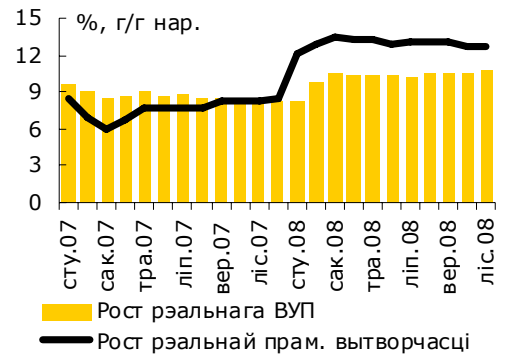
Вонкавы гандаль: зніжэнне экспарту ў Расею

У студзені-кастрычніку дэфіцыт ганлю таварамі склаў USD 4.7 млрд, павялічыўшыся на 47.0% г/г (48.9% г/г у студзені-верасні). У межах усяго перыяду экспарт вырас на 52.0% г/г, а імпорт на 51.3% г/г. Аднак у кастрычніку, у выніку сусветнага крызісу, гэтая тэндэнцыя зазнала змены. У параўнанні зь вераснем, экспарт знізіўся на 9.7% м/м, а імпорт – на 7.2% м/м, хоць у гэтым месяцы ёсць сезонныя перадумовы да росту аб'ёмаў гандлю. Найбольш выразна ўзгаданыя тэндэнцыі праявіліся ў экспарце на расейскі рынак – аб'ём экспарту скараціўся ў параўнанні зь вераснем на 17.1%, што абумовіла й знежэнне на 4.4% у параўнанні з кастрычнікам 2007 г. Пры гэтым сярэднія цэны экспарту ў кастрычніку ў параўнанні зь вераснем знізіліся на 4.8% м/м, а фізычны аб'ём скараціўся на 14% м/м. У найбольшай ступені змяншаўся продаж на расейскім рынку беларускай дарожнай тэхнікі ды рухавікоў унутранага згарання (на 60.0% м/м), трактараў (на 74.6%), грузавых аўтамабіляў (на 64.1% м/м), мэталапрацоўчых станкоў (на 85% м/м) і сядзельных цягачоў (на 89.5% м/м). У 2009 г. канкурэнтныя пазыцыі беларускіх вытворцаў могуць яшчэ болей пахіснуцца ў выніку пратэкцыянісцкіх захадаў, якія збіраецца прыняць расейскі ўрад.

У гандлі з краінамі па-за СНД узьдзеянне сусветнага крызісу праяўляюцца ў першую чаргу празь зніжэнне цэнаў на таварных рынках. У кастрычніку ў параўнанні зь вераснем сярэднія цэны экспарту ўпалі на 11%. У выніку нават пры павелічэнні фізычных аб'ёмаў экспарту на 12.4% дадатнае сальда скарацілася на 28% (34.5% у верасні). У якасці аднаго з захадаў па змаганні з адмоўнымі тэндэнцыямі урад дазволіў прадпрыемствам рэалізоўваць сваю прадукцыю за рыначную цану, у тым ліку й ніжэйшую за сабекошт.

Увогуле, у сярэднетэрміновым перыядзе зніжэнне вонкавага попыту, змяншэнне цэнаў, рост неплацяжоў, пагаршэнне конкурэнтных пазыцыяў на расейскім рынку пагоршаць стан гандлёвага балянсу Беларусі.

ВУП і прамысловая вытворчасць

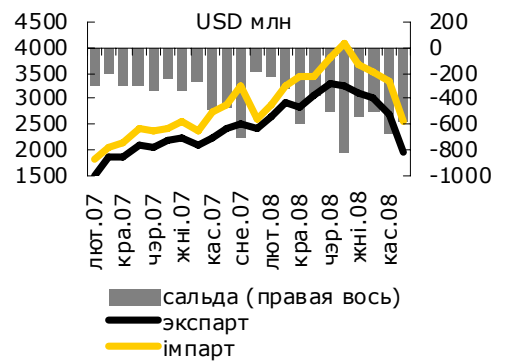
Крыніца: НСКБ.

Тэмпы росту ў сельскай гаспадарцы ў 4 квартале напярэдадні і пасля ўдакладнення

Год	Аператыўныя дазеныя	Удакладненыя дазеныя	Розніца
2000	24.2	22.2	2.0
2001	-4.2	-3.8	-0.4
2002	-5.2	-9.8	4.6
2003	23.0	16.9	6.1
2004	25.5	17.6	7.9
2005	-1.5	-0.5	-1.0
2006	23.6	19.8	3.8
2007	-2.4	-5.0	2.6

Крыніца: НСКБ.

Дынаміка вонкавага гандлю таварамі

Крыніца: НСКБ.

Дзяржаўныя фінансы: зацверджаньне бездэфіцытнага бюджэту на 2009 г.

За студзень-кастрычнік бюджэт быў выкананы з прафіцытам 5.9% ад ВУП, што на 2.5 адсоткавага пункту вышэй за мінулагадні ўзровень. Даходы бюджэту за гэты пэрыяд склалі 52.0% ад ВУП, а выдаткі – 46.1%, перавысіўшы мінулагаднія значэньні на 2.7 і 0.2 адсоткавага пункту адпаведна.

У студзені А. Лукашэнка ўказаў зацвердзіць бездэфіцытны бюджэт на 2009 г., нягледзячы на тое, што да гэтага парламент зацвердзіў праект бюджэту з дэфіцытам у 1.81% ад ВУП. Неабходнасьць прыняць бездэфіцытны бюджэт, верагодна, абумоўлена падпісаным з МФВ пагадненьнем. Іншымі зьменамі ў бюджэце 2009 г. сталіся зьніжэньне стаўкі збору ў фонд падтрымкі сельгасвытворцаў з 2 да 1%, зьніжэньне ставак мясцовых падаткаў з раздробавага продажу імпартнай прадукцыі з 15 да 5%, а таксама выключэньне актыўнай часткі асноўных вытворчых фондаў з базы падатку на нерухомасьць. У дадатак, у 2009 г. істотна зьменіцца падаткаабкладаньне малога бізнэсу. З 1 студзеня 2009 г. індывідуальныя прадпрымальнікі, якія гандлююць імпартнай прадукцыяй, мусяць плаціць адзіны падатак з карэкцыйным каэфіцыентам 2 (раней – 1.5). У якасьці супрацьвагі былі зьменьшаныя стаўкі пры спрошчанай сыстэме падаткаабкладаньня: з 10 да 8% ад выручкі ў выпадку, калі не выплочваецца ПДВ, з 8 да 6% – у выпадку аплаты ПДВ; з 20 да 15% – у выпадку выкарыстаньня ў якасьці падаткавай базы валавага даходу.

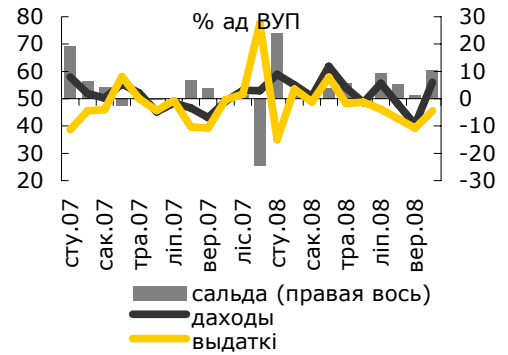
Манэтарная палітыка: аднамомантавая дэвальвацыя нацыянальнае валюты на 20.5%

У лістападзе чыстыя замежныя актывы ВГКР скараціліся на 5.3% м/м (каля USD 300 млн). Разам з тым, спрабуючы стымуляваць унутраны крэдытны рынак, НББ істотна павялічыў рэфінансаваньне банкаў, і ў выніку патрабаваньні да камэрцыйных банкаў вырасьлі на 34.0% м/м. Пасьля ўсіх апэрацыяў НББ грашовая база ў лістападзе зьнізілася на 11.8% м/м, а ў гадавым вымярэнні яе рост склаў 41.9% г/г (68.5% г/г у кастрычніку).

Істотнае павелічэньня попыту на замежную валюту абумовіла зьніжэньне роўню ліквіднасьці банкаўскай сыстэмы. У гэтых умовах адбыўся значны рост адсоткавых ставак на міжбанкаўскім, а таксама на крэдытна-дэпазытным рынку разам з больш жорсткім падыходам банкаў да ўмоваў выдаваньня крэдытаў. Таму, пасьля працяглага крэдытнага буму, у лістападзе рост крэдытаваньня рэальнага сэктару эканомікі стаў запавольвацца й склаў 56.1% г/г (57.2% г/г у кастрычніку). Наяўныя грошы ў абарачэньні скараціліся на 3.1% м/м, а ў гадавым вымярэнні іх тэмп росту склаў 33.8% г/г (40.9% г/г у кастрычніку). Апроч гэтага ў лістападзе адбылося скарачэньне тэрміновых рублёвых дэпазытаў (на 3.0% м/м), а гадавы рост істотна запаволіўся, склаўшы 25.0% г/г (38.6% г/г у кастрычніку). Гэта пераважна тлумачылася скарачэньнем схільнасьці насельніцтва да ашчаджэньня ў нацыянальнай валюце. Разам з тым адток дэпазытаў у замежнай валюце быў кампэнсаваны прытокам дэпазытаў у замежнай валюце. У выніку ў лістападзе рублёвая грашовая маса скарацілася на 4.9% м/м, а шырокая грашовая маса – на 1.9% м/м. У гадавым вымярэнні іх тэмп росту склаў адпаведна 31.4% і 28.3% г/г (45.1% і 39.9% г/г у кастрычніку).

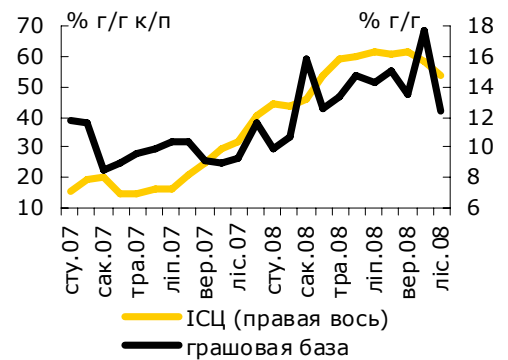
Спажывецкія цэны ў лістападзе вырасьлі на 1.4% м/м, а ў гадавым вымярэнні інфляцыя склала 14.7% г/г (15.7% г/г у кастрычніку). Беларускі рубель у лістападзе патаньнеў адносна даляра ЗША на 1.6% м/м і на 30 лістапада яго

Кансалідаваны бюджэт

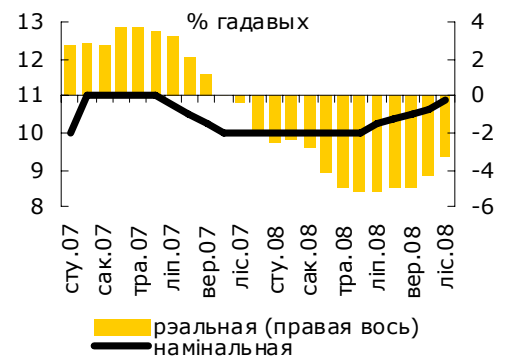
Крыніца: разьлікі паводле дадзеных НСКБ.

Грашовая база і ІЦЦ

Крыніца: разьлікі паводле дадзеных НББ і НСКБ.

Стаўка рэфінансаваньня

Крыніца: разьлікі паводле дадзеных НББ і НСКБ.

курс склаў 2153 USD/BYR. У сьнежні нэгатыўныя тэндэнцыі на фінансавых рынках умацніліся, і 2-га студзеня 2009 г. НББ вырашыў правесці аднамомантавую дэвальвацыю беларускага рубля на 20.45%. Пры гэтым, НББ абвесьціў пра зьмяненне валютнай палітыкі ды пра прывязваньне нацыянальнай валюты ў 2009 г. (у межах пяціадсоткавага калідору) да валютнага кошыку, які складаецца ў роўных прапорцыях з даляру ЗША, эўра й расейскага рубля). Эфэктыўнасьць такога кроку ўяўляецца даволі сумнеўнай, паколькі паступовая, але істотная дэвальвацыя расейскага рубля нівэлюе атрыманыя пры аднамомантавай дэвальвацыі беларускага рубля перавагі ў цэнавай канкурэнцызольнасьці для беларускіх экспартэраў на расейскім рынку. Пры гэтым вынікі гандлю з Расеяй у дадзены момант – адзін з вызначальных фактараў для беларускай эканомікі. Таму малаверагодна, што згаданая дэвальвацыя прывядзе да паляпшэньня сытуацыі на валютным рынку праз паляпшэньне гандлёвага балянсу. Разам з тым, аднамомантавая дэвальвацыя прывяла да істотнага павелічэньня ажыятажнага попыту на валюту з боку эканамічных агентаў, прынамсі ў студзені.

Банкаўскі сэктар: ЭБРР набыў блякуючы пакет акцыяў у РРБ-Банку

У сьнежні РРБ-Банк паведаміў пра тое, што Эўрапейскі банк рэканструкцыі ды разьвіцьця набыў 25% плюс адну акцыю гэтага банку. РРБ-Банк – адзін з сярэдніх беларускіх банкаў, у аснове дзейнасьці якога ляжыць крэдытаваньне малога бізнэсу й насельніцтва. Угода дазволіла банку павялічыць нарматыўны капітал да роўню каля USD 25 млн, што блізка да новага нарматыву НББ пра мінімальны памер нарматыўнага капіталу (EUR 25 млн). Уваходжаньне ЭБРР у склад акцыянераў РРБ-Банку можа павялічыць магчымасьці прыцягваць пазыкавыя рэсурсы ад ЭБРР. Акрамя гэтага банк разьлічвае, што дадзеная ўгода прывядзе да павышэньня рэйтыngu банку й будзе спрыяць магчымасьці апошняга палепшыць свой доступ да пазыкавых сродкаў на міжнародным рынку. Але ж гэта сумнеўна ва ўмовах глябальнага дэфіцыту ліквіднасьці.

Таксама ў сьнежні стала вядома, што плянаваная ўгода па набыцьці Белінвестбанку нямецкім Камэрцбанкам адкладаецца, што дэманструе больш асьцярожны падыход прыватных інвэстараў да правядзеньня новых угодаў адносна інвэставаньня ў беларускую банкаўскую сыстэму ва ўмовах крызысу. Увогуле, у маштабе беларускай банкаўскай сыстэмы можна меркаваць, што ва ўмовах глябальнага крызысу найбольш рэалістычным для павышэньня капіталізацыі ды прыцягненьня пазыкавых рэсурсаў для беларускіх банкаў будзе супраца зь міжнароднымі фінансавымі інстытутамі.

Эканамічныя тэндэнцыі		4 кв. 06	1 кв. 07	2 кв. 07	3 кв. 07	4 кв. 07	1 кв. 08	2 кв. 08	3 кв. 08	вер. 08	кас. 08	ліс. 08
Рост рэальнага ВУП	% г/г	10.8	8.4	8.9	8.4	7.3	10.9	10.1	11.2			
Рост рэальнага ВУП	% г/г нар.	9.9	8.4	8.6	8.4	8.2	10.9	10.4	10.7	10.7	10.7	10.8
Рэальная прамысловая вытворчасць	% г/г нар.	11.3	5.9	7.7	8.2	8.5	14.7	13.0	13.1	13.1	12.8	12.7
Рэальная сельскагаспадарчая вытворчасць	% г/г нар.	6.1	4.4	5.2	5.6	4.1	6.8	5.4	6.9	6.9	8.1	8.9
ІСЦ	% г/г к/п	6.6	8.1	7.2	9.0	12.1	13.2	16.0	16.3	16.3	15.7	14.7
ІЦВПП	% г/г к/п	8.5	11.6	13.6	16.8	17.1	13.5	16.2	18.5	18.5	19.0	18.2
Экспарт тавараў (USD)*	% г/г	13.6	6.3	23.3	18.5	44.4	69.2	56.0	44.9	44.8	19.8	-19.1
Імпарт тавараў (USD)*	% г/г	23.5	20.8	23.7	23.8	42.4	56.5	55.3	53.1	49.4	23.1	-11.4
Сальда гандлю таварамі (дадзеныя НББ)	USD млн. нар.	-2398	-836	-1563	-2304	-3858	-647	-2049	-3835	-3835	-4470	-4995
Бягучы рахунак	USD млн нар.	-1512	-641	-1152	-1652	-2944	-433	-1411	-2920	-2920	--	--
Бягучы рахунак	% ВУП нар.	-4.1	-7.0	-5.8	-5.1	-6.6	-3.6	-5.5	-6.6	-6.6	--	--
Міжнародныя рэзервы	USD млн к/п	1383	1565	2344	2155	4182	4746	4618	4120	4120	4052	3775
Грашовая база	% г/г к/п	20	22	29	25	38	59	54	48	48	69	42
Стаўка па крэдытах у беларускіх рублях**	% гадавых, к/п	12	14	11	12	12	11	10	11	11	12	14
Абменны курс (афіцыйны) BYR/USD	с/п	2141	2141	2145	2147	2152	2148	2136	2114	2112	2114	2137
Абменны курс (афіцыйны) BYR/EUR	с/п	2761	2805	2890	2948	3115	3215	3339	3183	3039	2830	2719

* тэмпы росту даляравых паказнікаў (крыніца: разьлікі паводле дадзеных НСКБ).

** намінальная стаўка па новых крэдытах юрыдычным асобам (крыніца: НББ).

Крыніцы: НСКБ і НББ.

Асноўныя эканамічныя паказнікі		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Намінальны ВУП	BYR трлн	17.173	26.613	36.565	49.991	65.067	79.231	96.047
Намінальны ВУП*	USD млрд	12.1	14.5	17.7	23.1	30.2	36.9	44.8
Рост рэальнага ВУП	% г/г	4.7	5.0	7.0	11.4	9.4	9.9	8.2
Прамысловая вытворчасць	% г/г	5.9	4.5	7.1	15.9	10.5	11.3	8.5
Сельскагаспадарчая вытворчасць	% г/г	1.8	0.7	6.6	12.6	1.7	6.1	4.1
ІСЦ	% г/г с/п	61.1	42.6	28.4	18.1	10.3	7.0	8.4
ІСЦ	% г/г к/п	46.1	34.8	25.4	14.4	8.0	6.6	12.1
ІЦВПП	% г/г с/п	72.1	41.4	37.5	24.1	12.1	8.3	16.2
ІЦВПП	% г/г к/п	40.9	42.7	28.1	18.8	10.0	8.5	17.1
Экспарт (т/п, USD)	% г/г	10.9	9.8	24.4	35.7	15.8	21.8	24.3
Імпарт (т/п, USD)	% г/г	11.1	9.0	25.1	40.3	3.0	33.0	27.9
Бягучы рахунак	USD млн	-394	-311	-424	-1206	510	-1512	-2944
Бягучы рахунак	% ВУП	-3.2	-2.1	-2.4	-5.2	1.7	-4.1	-6.6
ПЗІ (чыстыя)	USD млн	96	453	170	163	303	351	1768.9
Міжнародныя рэзервы	USD млн	347	457	474	770	1297	1383	4182
Сальда дзяржбюджэту	% ВУП	-1.6	-0.2	-1.6	0.0	-0.6	2.2	0.6
Унутраны дзяржаўны доўг	% ВУП к/п	6.1	5.4	5.5	5.7	5.8	6.5	6.4
Вонкавы доўг (суцэльны)	% ВУП к/п	24.8	27.0	23.7	21.4	17.9	18.6	28.4
Грашовая база	% г/г к/п	225	32	50	42	74	20	38
Абменны курс (НББ)	BYR/USD с/п	1394	1784	2075	2160	2154	2145	2146
Абменны курс (НББ)	BYR/USD к/п	1580	1920	2156	2170	2152	2140	2150
Абменны курс (НББ)	BYR/EUR с/п	1239	1690	2353	2684	2681	2692	2937
Абменны курс (НББ)	BYR/EUR к/п	1392	1989	2695	2956	2550	2817	3167

* ВУП у даляравым эквіваленце за 2000 г. разьлічаны па рынкавым (неафіцыйным) валютным курсе (крыніца: Дасьледчы цэнтр ІПМ).

Крыніцы: НСКБ, Міністэрства фінансаў, НББ, Дасьледчы цэнтр ІПМ.

Умоўныя азначэньні:

г/г	зьмены год да году	нар.	нарастаючым вынікам
ІСЦ	індэкс спажывецкіх цэнаў	НББ	Нацыянальны банк Рэспублікі Беларусь
ІЦВПП	індэкс цэнаў вытворцаў прамысловай прадукцыі	ПЗІ	простыя замежныя інвэстыцыі
к/п	на канец перыяду	с/п	сярэдняе за перыяд
м/м	зьмены за месяц	трлн	трыльён
млн	мільён	ФСАН	Фонд сацыяльнай абароны насельніцтва
млрд	мільярд	ЭЗ	Эўрапейскі Зьвяз